

15. Сыромятников А. И. Сборник действующих распоряжений Министерства народного просвещения о начальных училищах для инородцев, живущих в Восточной и Юго-Восточной России / А. И. Сыромятников. – Одесса: Типогр. А. И. Короленко, 1911. – С.20-23.
16. Українська Думська Громада про народну освіту // Рідна справа. Вісті з Думи. – 1907. – 13 трав (№ 70). – С.3.
17. Чепіга Я. Проект української школи / Я. Чепіга // Світло. – 1913. – № 3. – С.14-30.
18. Чепіга Я. Ф. Проект української школи: (3-й, 4-й, 5-й, 6-й рік) / Я. Ф. Чепіга // Світло. – 1913. – № 4. – С.16-29.

Н. О. Постригач,
канд. біол. наук, докторант,
Інститут педагогічної освіти дорослих АПН України

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОРОЛІВСТВІ ІСПАНІЯ

Автор статті аналізує структурні зміни в організації початкового навчання у Королівстві Іспанія задля визначення перспективних шляхів адаптації іспанського досвіду в теорію і практику початкової ланки вітчизняної педагогічної освіти.

Автор статьи анализирует структурные изменения в организации начального образования в Королевстве Испания с целью определения перспективных путей адаптации испанского опыта в теорию и практику начального звена отечественного педагогического образования.

The author of the article analyses structural changes in organization of primary education in Kingdom Spain with the purpose of determination of perspective ways of adaptation of Spanish experience in a theory and practice of initial stage of domestic pedagogical education.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Початкова школа є однією з найбільш поширених ланок сучасної освітньої системи. Перші закони про обов'язкову початкову освіту були прийняті в європейських країнах на початку XIX століття (у Пруссії – в кінці XVIII ст.) У нашій країні (тоді Радянському Союзу) загальна початкова освіта була введена у 1930 році.

Тривалість навчання у початковій школі у різних країнах коливається від 3 до 10 років. Велика розбіжність у термінах навчання в початковій школі пояснюється як різними історичними традиціями у сфері освіти в різних регіонах світу, так і тим, що в деяких країн відбулося злиття початкової школи з першим ступенем середньої, у результаті чого утворилася основна, або базова, яка і фігурує в ряді випадків.

У європейських країнах традиційною є 4-річна початкова школа. За останні роки тривалість початкового навчання зросла в ряді країн на 1-2 роки за рахунок створення підготовчих класів [5, 146].

Як свідчить статистика, освітньо-кваліфікаційний рівень працюючих в освітньому просторі України вихователів дітей дошкільного віку та вчителів початкових класів значно нижчий від освітньо-кваліфікаційного рівня вчителів, що викладають основи наук у 5-11 класах загальноосвітніх шкіл.

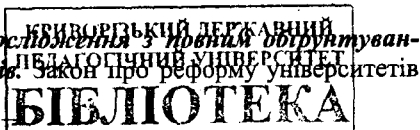
Значна частина цих педагогів мають освіту на рівні педучилища і так працюють до виходу на пенсію. Відсутність у них вищої педагогічної освіти ставить їх у дещо «меншоплатісне» становище порівняно зі своїми колегами. Вони не мають можливості здобувати вищі категорії у процесі систематичної п'ятирічної атестації, і, як наслідок, заробітна плата у них мала, низьким є також рівень їх пенсійного забезпечення. Разом з тим саме ця категорія педагогів формує фундамент усієї майбутньої системної освіти людини – дошкільну і початкову шкільну освіту.

Про необхідність забезпечення належних умов для функціонування системи освіти, зокрема у сфері підготовки вчителя дошкільної та початкової освіти у вузах і його успішній професійній діяльності в загальноосвітній школі наголошується в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, Державній програмі «Вчитель» та інших нормативних актах. Це спонукає до ґрунтовного аналізу і переоцінки вітчизняних та кращих зарубіжних педагогічних здобутків і здійснення порівняльних педагогічних досліджень, спрямованих на вдосконалення професійної підготовки вчителів для початкової ланки педагогічної освіти, визначення напрямів її ефективного розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми Сьогодні дослідження національних систем освіти країн-членів ЄС перебуває в полі зору багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, вітчизняним дослідниками Авксентьевою О. здійснено аналіз системи професійної освіти Іспанії [1]; а Матвієнко О. – стратегії розвитку середньої освіти в країнах ЄС [4]; Пуховська Л. П. – професійна підготовка вчителів Західної Європи [6]. Російська дослідниця Капранова В. здійснила порівняльний аналіз освітніх систем за рубезем, у тому числі і в Іспанії [2]. Але комплексного і детального аналізу особливостей структурної організації початкової ланки педагогічної освіти в Україні та Іспанії дотепер зроблено не було, тому в цьому аспекті тема нашої наукової розвідки видається доцільною та перспективною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в дослідженні структурних змін у організації початкової освіти в Королівстві Іспанія і на цій основі визначити перспективні шляхи адаптації іспанського досвіду в теорію і практику початкової ланки вітчизняної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Закон про реформу університетів

від 1983 року запроваджує нову структуру для університетів, організованих навколо відділень, які розглядаються як навчальні, так і дослідні одиниці.

Певні проблеми з'являються також з перспективної точки зору. Вони включають безробіття молоді та постійність економічної кризи, дисбаланс між тривалістю обов'язкового шкільництва та прийняттям права на роботу, відмова пристосувати навчальні програми до освітніх потреб. Ці всі проблеми торкаються потреби в подальших змінах освітньої системи, а також підготовки вчителів.

Населення Королівства Іспанія складає 39, 7 млн. чол. У початковій школі Іспанії навчається 2491000 учнів, а в основній школі – 3221000 відповідно. Кількість студентів на 100 тис. населення становить 4254. Витрати (у відсотках) на освіту різних рівнів становлять:

- початкова школа – 33, 3 %;
- основна школа – 47,9 %;
- вища школа – 16, 6 % [3, 26].

Початковою обов'язковою освітою охоплені діти віком від 6 до 12 років. Усі школи поділяються на державні (publikum) та приватні (privado). У державних школах навчання безкоштовне [3, 27].

Реформування освітньої системи Іспанії в 70-х-90-х роках ХХ ст. (1970 – 1984 рр.) здійснювалось в рамках Основного Закону про освіту – LGE (la Ley General de Educacion, 1970 р.), що часто називали як Закон Віллар Паласі (Villar Palasi) після міністра освіти і науки у той час, Хосе Луїса Віллар Паласі. Цей закон був спробою уряду Франко модернізувати іспанську систему державної освіти та проголошення основною метою повного охоплення освітою усього населення країни.

Згідно з цим Законом освіта диференціювалася на загальну, що складалася з початкової (дитячий садок); базової (8 класів школи); середньої (бакалаврат – 3 роки); професійної освіти першого та другого ступенів (5 років); курсу орієнтації на університетську освіту; університетської освіти; спеціалізовану освіту (мистецьку і філологічну) [2, 132-133].

Органічний Закон про право на освіту (Ley Organica del Derecho ala Educacion № 8 (LODE) 1985 р.) забезпечив той факт, що початкова освіта (Educacion General Basica – EGB) має бути вільною від оплати й обов'язковою (6-14 років). У 1986-1987 навчальному році налічувалося близько 185,000 інституцій початкової освіти, що здійснювали інструктування приблизно 6,6 млн. студентів, 70 % з яких навчалися в державних школах.

Іншою важливою проблемою в іспанській освітній системі була тривала і висока частка невдачі. Стандарти, затверджені для градації від початкової освіти, особливо не вимагалися, а кількість усіх студентів у межах 1/5 і 1/3 зазнавали невдачі щодо завершення курсового навчання. Частки невдач зустрічалися набагато частіше в державних школах, ніж в приватних установах.

Критики засуджували головним чином недоброякісність інструктування, а відтак, побічно, і підготовку вчителя. У 1981 р. уряд видав виправлений навчальний план EGB, який сформулював цілі як для вчителів, так і для студентів. Цей оновлений куррикулум не був прийнятий легко, без спротиву. Але були й ті, хто переконував, що навчальний план дуже жорсткий і централізований і що дуже великий акцент спрямований на механічну пам'ять.

Нерівне розповсюдження дитячих садків сприяло високій частці невдачі за останні роки. У 1960-х і 1970-х рр. XX ст. дошкільна освіта почала отримувати користь стосовно популярності до такого рівня, що в середині 1980-их р. р. приблизно 80 % іспанських дітей віком 4-6 років відвідували дитячі садки (1,3 млн. – 1986-1987 рр.).

Багато вчителів початкової школи тому припускали, що їх студенти завершили рік або два курси дошкільної освіти. Близько 1/3 з 39,000 дитячих садків, які функціонували в 1986-1987 навчальному році, знаходилися все ще в приватному секторі, однак і державних дошкільних закладів було трохи більше, ніж центрів денної опіки.

Негативним чинником стало створення «невигідної» студентської популяції із самого початку. Це, ймовірно, зберігалось протягом багатьох років і продовжувало сприяти високій частці невдачі в межах системи. Рішення стосовно створення універсальних початкових шкіл з державною підтримкою не було вірогідною перспективою кінця 1980-х рр.

Іншим джерелом дефіцитів в державній освітній системі було одержання низької зарплатні вчителями. Хоча зарплатню вчителів було підвищено більш ніж на 40 відсотків за період 1983 – 1985 рр., в 1988 р. середня зарплатня вчителів державних шкіл як на елсментарному, так і середньому рівні освіти становила 15,000 доларів на рік.

У 1988 р. понад 200000 учителів вийшло на страйк, щоб вимагати збільшення зарплатні на 14 % (що місяця приблизно на 175 доларів). Але уряд примусив замовкнути страйк після того, як вуличні демонстрації призвели до обширного насильства [7].

Педагогічний персонал допочаткової і початкової освіти. Викладання в ланці дитячої та початкової освіти вимагає свідоцтва вчителя з відповідною спеціалізацією, яка є університетською стадією навчання, де вони отримують спеціальність: дитяча освіта, початкова освіта, музика, фізкультура, іноземна мова, спеціальна освіта і розмовна терапія (speech therapy).

Закон про загальну реформу освіти (*ley Organica de Educacion (LOE)* 2006 р. декларує, що освітньо-кваліфікаційний рівень Магістра – "Maestros", що має право навчати в секторі початкової освіти, також дозволяє викладати предмети у всіх галузях знання цієї освітньої стадії і консультувати студентів. Крім того, вони можуть отримати таку спеціалізацію:

дитяча освіта, початкова освіта, музика, фізкультура, іноземна мова, спеціальна освіта, і розмовна терапія.

Навчальна програма сфокусована на обох академічних та теоретичних аспектах, також на педагогічній практиці. Базова підготовка в сфері спеціальної освіти для всіх студентів є одним із основних предметів і специфічне навчання для фахівця є набагато ширшим.

Також цей закон дозволив брати участь в першому циклі Дитячої освіти (Infant education), на додаток до здобувачів ступеня магістра, інші професіонали навчаються при дитячому садку або спеціальностях професійного навчання у сфері дитячої освіти.

Для догляду за учнями із особливими освітніми потребами, освітня система пропонує допомогу вчителям через фахівців-педагогів в галузі спеціальної освіти, розмовної терапії і кваліфікованих професіоналів [8].

Обов'язкова повна освіта (Compulsory full-time education). Фази обов'язкової освіти: 1) початкова освіта – *Educación Primaria* (primary education), вік – 6-12 років; 2) нижчий цикл середньої освіти – *Educación Secundaria Obligatoria* (ESO, чи нижчий цикл середньої освіти), вік 12-16 років.

Починаючись з 6-річного віку, навчання є обов'язковим і триває до досягнення учнями 16 років. Воно поділяється на два освітні рівні, котрі у свою чергу складаються з п'яти стадій. Тривалість кожної стадії складає два роки: перших три стадії – для ланки початкової освіти, а інших дві – для нижчого рівня середньої освіти.

Критерії доступу до навчання. Щоб увійти до сектору початкової освіти, дітям повинно виповнитися 6 років. Певні критерії доступу (дохід сім'ї, діти одних батьків в школі та ін..) застосовуються, коли загрожує переповнення школи. Студенти переміщуються автоматично з початкового до нижчого рівня середньої школи. Обов'язкове навчання у фінансованих державою школах безкоштовне.

Тривалість шкільного дня/тижня/року. Навчальний рік охоплює 180 днів на початковому рівні освіти, навчання триває в часовому інтервалі між серединою вересня і пізнім червнем. Школи відкриті п'ять днів на тиждень з 25 уроками на тиждень. Заняття триває 60 хвилин. Мінімальне число річних викладацьких годин – 810 на початковому рівні освіти.

Кількість осіб у класі/студентській групі. Максимальна кількість учнів у класі складає 25 осіб на початковому рівні освіти і 30 – на середньому рівні. Студенти групуються згідно віку. Змішані вікові групи існують в сільських місцевостях, де класи дуже маленькі. Початкові класи мають одного вчителя для всіх предметів, за винятком музики, фізкультури та іноземних мов.

Контроль куррикулуму і зміст. Мінімальний основний навчальний план визначається на державному рівні. Автономні Спільноти встановлюють свій власний навчальний план на основі державному мінімаль-

ного основного навчального плану і школи розвивають і пристосовують куррикулум до їх власного контексту. Обов'язкове навчання на початковому рівні освіти включає знання навколишнього середовища, мистецької освіти, фізкультури, іспанську мову та літературу, офіційну мову та літературу відповідної Автономної Спільноти, іноземну мову та математику. Предмет релігії обов'язково пропонується установами, але є добровільним для учнів.

У початковій освіті її методологія є глобальною і міждисциплінарною. Вона повинна бути пристосована до потреб кожного учня, оскільки навчання відбувається в нижчому циклі середньої освіти, де методологія повинна також заохочувати учнів навчатися самостійно, як і працювати в команді.

Що стосується підручників, то немає ніякої потреби для їх схвалення від будь-яких освітніх повноважень. Кожен відділ предметної області відповідальний за вибір своїх підручників [9, с.3].

Оцінка, прогресія і кваліфікації. Немає ніякої національної або регіональної системи тестування. Мінімальний основний навчальний план включає основні директиви для оцінювання, які є інтегральною частиною навчального плану і повинні бути глобальними і неперервними. Студенти на стадії початкової освіти при необхідності можуть пройти повторний курс навчання. У першій стадії або в кожному з двох навчальних років другої стадії нижчого циклу середньої освіти студенти, можуть залишитися ще на один рік, якщо вони не досягають рівня поставлених завдань, хоча вони, можливо, тільки повторюють один навчальний рік через повну стадію [9, с.4].

Висновки і перспективи дослідження. Вирішення проблеми підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня педагогів початкових ланок вітчизняної освіти та вивчення кращих педагогічних традицій зарубіжного досвіду у сфері розбудови початкової ланки педагогічної освіти може стати запорукою модернізації та значного покращання вітчизняної системи освіти в цілому, а також та сприяти подальшим порівняльно-педагогічним дослідженням у даному аспекті.

Список використаних джерел

1. Авксентьева О. І. Реформування професійної освіти в Іспанії //Професійна освіта: теорія і практика. – 1999. – № 2(10). – С.132-138.
2. Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: Учеб. пособие /В. А. Капранова. – Мн.: Новое знание, 2001. – 221 с.
3. Курбанова И., Кавешников Ю. В Испании не принято ругать учеников // Учительская газета, 17 июля 2001 года. – 2001. – № 28 – 29. – С. 26-29.
4. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти у країнах Європейського Союзу: Монографія. – К.: Ленвіт, 2005. – 381 с.
5. Сбруева А. А. Порівняльна педагогіка: Навч. посіб.-2-ге вид., стер. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.

6. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. – К.: Вища шк., 1997. – 180 с.
7. Primary and Secondary Education [Електронний ресурс]. – Source: U. S. Library of Congress. – Режим доступу до публ.: <http://countrystudies.us/spain/46.htm>. – Назва з титул. екрану.
8. Teacher training – basic and specialist teacher training – Spain / European Agency for Development in Special Needs Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу до публ.: <http://www.european-agency.org/country-information/spain/national-overview/teacher-training-basic-and-specialist-teacher-training>. – Назва з титул. екрану.
9. Summary sheets on education systems in Europe. EURYDICE: Education Information Network in Europe (Socrates Programme) [Електронний ресурс]. – Last update: July 2000, с.3. – Режим доступу до публ.: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/eurypres-spa-misc-t05.pdf. – Назва з титул. екрану.

В. М. Марків,

канд. пед. наук, доцент,

Криворізький державний педагогічний університет

ДЖЕРЕЛА І ПОНЯТТЄВО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ

У статті окреслено витoki педагогічної інноватики як науки про інноваційні процеси в освітній галузі. Схарактеризовано основні наукові підходи до визначення категорій педагогічної інноватики.

В статье очерчены истоки педагогической инноватики как науки об инновационных процессах в образовательной сфере. Дана характеристика основных подходов к определению категорий педагогической инноватики.

The sources of pedagogical innovation as the sciences about innovative processes in educational branch is concerned in this article. The basic scientific approaches to de finition of pedagogical innovation categories are characterized.

Постановка проблеми. Масовий перехід від школи традиційної до школи, що працює в інноваційному режимі, поставив перед педагогічною наукою України та країн близького зарубіжжя завдання щодо теоретико-методологічного осмислення та узагальнення накопиченого інноваційного педагогічного досвіду.

Інноваційна педагогічна діяльність має бути предметом дослідження педагогічної інноватики. Але в українській педагогіці такої галузі педагогічного знання ще не існує. У поодиноких дослідженнях вітчизняних науковців (Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Козлової, Г. Кравченко та ін.) обговорюються лише окремі положення загальної педагогічної інноватики, визначаються лише певні категорії цієї науки.

Тому метою нашої статті є аналіз й узагальнення результатів наукових досліджень українських і зарубіжних учених з питань визначення основних положень педагогічної інноватики.